

og repræsentanter for Statens arkivvæsen på den anden påpegede overarkivar Erik Stig-Jørgensen dette forhold i forbindelse med de lokalhistoriske arkivers ønske om adgang til at opbevare kommunale arkivalier. Da disse arkiver bl.a. omfatter de ømtålelige sociale sager, hvor den mindste usikkerhed i behandlingen omgående vil resultere i krav om kassation af etiske grunde, er sagen her ganske oplagt, men jeg mener imidlertid ovenfor at have påvist, hvorledes kravet om en institutionalisering vil være en logisk følge af en lokalarkivlov, også selvom denne kun kom til at omfatte folks mest private efterladenskaber, deres privatarkiver.

Som benytter kan jeg gå ind for en bevaringslov og dens følger, og jeg mener, som ovenfor antydet, også bør udstrækkes til at omfatte billedmateriale af såvel topografisk som personhistorisk karakter, idet dette materiale naturligt hører hjemme i de lokalhistoriske arkiver sammen med de lokale privatarkiver. At benyttelse af dette materiale i høj grad gøres lettere, når det lokalhistoriske arkiv besidder en samling af kopier af de offentlige arkivers vigtigste personhistoriske rækker: kirkebøger, folketællingslister m.v. er indlysende, men kan dette indbygges i en evt. lovgivning?

Med en lokalarkivlov i hus vil de lokalhistoriske arkiver træde ind i en ny udviklingsfase, hvor de vil indtage en naturlig plads som lokale studiecentre og blive et sted, hvor de mange vordende lokal- og slægtshistoriske forskere vil gøre deres første erfaringer. De vil kunne aflaste det offentlige arkivvæsen på væsentlige punkter, og – hvis de får rådighed over det ovenfor nævnte kopimateriale – i væsentlig grad kunne bidrage til at det originale kildemateriale ikke nedslides af vor generation af forskere. Hvis der samtidig skaffedes penge til veje, kunne man derfor udmærket drømme om, at en lokalarkivlov foreskrev, at det offentlige arkivvæsen ved et lokalarkivs godkendelse var pligtig til at forsyne dette med kopier af områdets grundmateriale, både som et led i udbygningen af lokalarkivnettet, og som et led i sikkerhedskopieringen. Pengene hertil måtte være en integrerende del af den igangsætningsbevilling, der skulle følge

med enhver arkivgodkendelse. Alle parter ville have gavn af en sådan ordning.

Efter disse spredte tanker fra et brugersynspunkt kan jeg ikke undlade at komme med en bemærkning, som måske ikke har direkte med sagen at gøre, nemlig om kassationsspørgsmålet. I det udkast til kassation indenfor de kommunale arkiver, som for øjeblikket er under behandling, opererer man med kassation ud fra personnummeret. Filosofien bag dette er, at man blot vil skaffe et statistisk signifikant materiale til veje, da man ikke kan bevare alt om alle. I tidsskriftet Arkiv har der været en bevæget debat om spørgsmålet, og det er blevet fremhævet, at metoden ikke tjener til at opnå det ønskede formål. Imidlertid må man fra personalhistorisk side under alle omstændigheder gøre indsigelse mod denne behandling af f.eks. socialsager, idet man ikke kan bygge en skildring af enkeltmenneskers skæbne på et talmateriale. Hvorvidt en nybehandling af dette spørgsmål kan indgå i debatten om en evt. lokalarkivlov skal jeg lade være usagt, men med den i min indledning påpegede snævre forbindelse mellem personhistorie og lokalhistorie, mener jeg, at spørgsmålet om kassation i det personhistoriske grundmateriale i høj grad må være et spørgsmål også for den lokalhistoriske bevægelse.

John Kousgård Sørensen: Stednavnene og bebyggelserne, ældre?, samtidige?, yngre?

Stednavneforskere har fået ørerne i maskinen i de senere år. Det er deres metoder til at datere navne og dermed de bebyggelser der bærer navnene, som er blevet udsat for kritik fra arkæologisk og historisk hold.

Der har i mange år foregået en intern debat om stednavnedateringernes teoretiske grundlag og praktiske udnyttelse. Diskussionen er langt fra færdig men kan vel nu siges at have præciseret nogle begrænsninger i disse dateringsmetoder og fremhævet nogle udnyttelsesmuligheder, som også skulle være til

gavn for nabodiscipliner. Det er derfor meget velkomment med indvendinger fra nogle af de fag, som kan tænkes at have brug for stednavnene som potentielt hjælpemiddel. En reaktion på kritikken skal da opfattes som en erkendelse af, at de synspunkter, som der er givet udtryk for, er af stor interesse for stednavneforskningen, men også som et forsøg på at sætte nogle forhold på plads på en klarere måde end denne forskning åbenbart tidligere har formået det.

Det er Torben Grøngaard Jeppesen, som fremfører arkæologiens betænkeligheder.¹ Han er en af de energiske fynske arkæologer og historikere, som i disse år undersøger »landsbyens opståen og udvikling indtil de store matriklers tid«, som projekt titlen lyder. Vigtige bidrag til vor viden om landsbyens historie leverer de. Interessantest er deres påvisning af, at der må være sket et brud i landsbybebyggelsens udvikling omkring år tusinde. Der har nemlig ikke i en eneste af de 10–15 nuværende fynske landsbyer, som undersøgelsen har omfattet, kunnet findes spor af bosættelse mellem ca. 200 og ca. 1000. Altså ingen rester fra germansk jernalder og tidlig vikingetid. Lignende iagttagelser har været gjort af andre, men dokumentationsgrundlaget har ikke tidligere, såvidt man forstår, været så bredt som i dette tilfælde.

Hvorledes kan disse resultater nu forliges med stednavneforskningens datering af bebyggelsesnavne og bebyggelser? Det viser sig altså, at fundene i området's fynske byer ikke rækker længere tilbage end til ca. 1000, uanset om de har navne, som stednavneforskerne daterer til perioden før vikingetiden som Flemløse, Marslev, Rønninge, eller vikingetidsnavne som Ladby, Kølstrup eller Radstrup. Har stednavneforskningens langvarige anstrengelser været forgæves? Er bebyggelserne med navne på -løse, -lev og -inge i virkeligheden ikke nær så gamle som navneforskerne har bildt sig selv og andre ind?

Det teoretiske grundlag for stednavnedate-

ringer er ikke i orden, siger Grøngaard Jeppesen. Det hviler nemlig på den antagelse, at der er et tidsmæssigt sammenfald mellem navnedannelse og anlæggelse af den stationære landsby. Men den antagelse er ikke holdbar, fordi 1) navnet kan være dannet før den stedfaste kontinuerlige landsbyanlæggelse i form af natur- eller bygdenavn, 2) navnet kan have tilhørt en anden landsby; der tænkes på landsbyflytninger, hvor navnet flytter med, og 3) landsbyen kan være ældre end navnet, idet den enten ikke har haft navn fra starten eller har haft et andet navn.

Det er ærgerligt, at G. J. har fået formuleret den teoretiske forudsætning for stednavnedatering så uheldigt. Det er nemlig mildest talt skævt at hævde, at dateringer bygger på, at navnedannelse og landsbyanlæggelse er samtidig. Jeg så gerne henvisning til stednavneforskere i fortid og nutid, som vil stå inde for den påstand.

Ved forskellige vurderinger af sproglig art, som hviler på overvejelser af navnes lydlig og bøjningsmæssige struktur og af deres ord- og personnavneinventar, kan stednavneforskerne undertiden (desværre for sjældent) udtale sig i bred almindelighed om visse navnes alder. De kan f.eks. sige om ét stednavn, at det må være ældre end vikingetiden, og om et andet at det må være yngre end kristendommens indførelse. Men kun hvis sådanne daterbare navnes efterled i sig selv er ord, som betyder en eller anden form for bebyggelse, tør stednavneforskerne på dette sproglige grundlag drage konklusioner om bebyggelsernes alder. Når altså ordet lev med forskellige sproglige ræsonnementer kan antages at være forsvundet ud af det danske sprog før vikingetidens begyndelse, kan navne på -lev altså antages at være ældre end vikingetiden. Og da lev if. sin betydning må betegne en eller anden form for bebyggelse (der findes iøvrigt heller ikke lev-navne, som ikke er eller har været navne på bebyggelser), må også bebyggelserne med disse navne være ældre

1. Stedskontinuitet i fynske landsbyer belyst ved hjælp af den arkæologiske metode, i *Kontinuitet og bebyggelse*. Beretning fra et symposium d. 12.–14. maj 1977 afholdt af Odense Universitet (1977) s. 76–87; *Oldtidsbebyggelse – middelalderbebyggelse*. Kontinuitet eller brud?, i *Hikuin* 4 (1978) s. 117–24; *Landsbyens alder*, i *Skalk* 1980 nr. 2 s. 10–15.

end vikingetiden. At enkelte lev-navne er af yngre type, givet i analogi med de ældre, er en anden sag, som ikke forrykker dateringen af de ældre. De fleste landsbynavne har imidlertid ikke et sådant oprindeligt bebyggelsesbetegnende efterled, og det er da kun navne, som i heldigste fald kan dateres på sprogligt grundlag, ikke de bebyggelser der bærer dem.

Mere kendte er de *ikke-sproglige* dateringsmetoder, udfundet af arkæologer, historikere og geografer. Kendtest er Johannes Steenstrups såkaldte statistiske metode, der daterer *landsbyers* alder ved at føre dem sammen i navnetyper (d.v.s. landsbyer med navne med samme efterled, f.eks. -løse, -by), beregne de således sammenholdte landsbyers gennemsnitlige skattebyrde og lade denne være proportional med byernes alder. Her er det altså ikke navnene, men byerne, der dateres. Og kun når bynavnenes efterled betegner en eller anden form for bebyggelse, kan også navnene ad denne vej (og undertiden kun ad denne vej) dateres. Mange af disse metoder, foruden den statistiske også de der bygger på ræsonnementer om geografisk udbredelse, topografisk særpræg, arkæologiske fundsteder, ejerlavformer m.m., hviler på et teoretisk skrøbeligt grundlag og har været en del diskuteret i de senere årtiers stednavneforskning. Det er således klart, at mange af de »klassiske« navnetyper (f.eks. -inge, -løse, -um, -rød) ikke er så homogene, som en tidligere tid troede. Man foretrækker også nu at tale om navnetypers produktivitetsmaksimum inden for længere produktivtidsperioder, medens man tidligere arbejdede med meget snævrere tidsrammer. Ikke desto mindre er der grund til at tro, at kronologiseringen af store dele af bebyggelsesnavneforrådet (de kendte navnetyper) i det store og hele vil stå sig.

G. J.'s forestillinger om stednavneforskningens dateringsgrundlag er altså ikke præcise, og det kunne derfor synes overflødigt at diskutere hans indvendinger imod det. De berører imidlertid nogle problemer, som har været genstand for en del intern debat, og der kan derfor være anledning til at komme med nogle kommentarer.

At navnet i visse tilfælde kan være dannet

før bebyggelsen er etableret, er rigtigt og forlængst erkendt. Mange af de landsbynavne, som er oprindelige såkaldte naturnavne, har haft et liv, inden de fik funktion som bebyggelsesnavne. Det gælder både de usammensatte naturnavne, der bliver navne på bebyggelser som Lund, Hvam, Ore, Rye, Køge, Bjert, Resen, He og mange andre, og sammensatte naturnavne på -løse, -bjerg, -tved, -bæk, -næs, -lund o.s.v., der overføres på de bebyggelser, der opstår på eller ved løsen, bjergtet, tveden, bækken, næsset, lunden o.s.v. Med *sproglige* metoder kan vi altså i princippet ikke afgøre, hvor gamle disse navne er som *navne på landsbyer*. Det beror på nogle skønsmæssige overvejelser af, hvor længe et naturnavn vil kunne eksistere, uden at få funktion som bebyggelsesnavn. Anderledes forholder det sig, hvis vi bruger *ikke-sproglige* metoder. Her er det jo bebyggelserne, der dateres, og for disse metoders anvendelighed i bebyggelseshistorien er det irrelevant, om navnene som bebyggelsesnavne er primære eller sekundære. Noget andet er, at kun de bebyggelser, der bærer opr. naturnavne, som er tydeligt typologisk sammenholdelige d.v.s. dem der optræder som bebyggelsesnavne med samme endelse i et rimeligt tal – og det er faktisk de færreste – lader sig forsvarligt datere ad denne vej. Ikke desto mindre er det næppe for dristigt at påstå, at bebyggelserne med den opr. naturbetegnende endelse -løse er ældre end bebyggelser med den opr. naturbetegnende endelse -tved.

Landsbyer kan være flyttet og navnene fulgt med, siger G. J. videre. Ja, naturligvis, men – og det er det afgørende – de flytter kun undtagelsesvis uden for grænserne for bebyggelsesens område, eller bebyggelsesreviret, som en svensk forsker har kaldt det. Normalt drejer det sig om flytninger inden for afstande på fra et par hundrede meter op til et par kilometer, altså at sammenligne med f.eks. torp-byers afstand til moderbyer. Når G. J. opfatter dette flyttefænomen som belastende for stednavnedateringernes grundlag, beror det igen på en misforståelse. Sagen er den, at han forstår noget andet og betydelig mere snævert ved landsby end stednavneforskningen, nemlig den landsby han kan studere i

dens nuværende form, i matrikels- og udskiftningskort fra o. 1800 og i 1680'ernes markbøger. Men stednavneforskerne foretrækker som sagt at tale om bebyggelsesenhed eller bebyggelsesrevir, som inden for en snævrere geografisk afgrænsning til skiftende tider ikke alene kan antage forskellige bebyggelsesstrukturer men også kan få varierende placering. Når altså stednavneforskeren udtaler sig om bebyggelserne *Flemløses* og *Rønninges* alder, er det ikke nødvendigvis alderen på de nuværende landsbyer men på de bebyggelsesenheder, som med deres seneste struktur og beliggenhed er de landsbyer vi kender i dag. Der ligger altså ikke i dateringen af bebyggelserne *Flemløse* og *Rønninge* til århundrederne før vikingetiden nogen onomastisk garanti for, at arkæologerne kan finde rester fra denne tid *i de nuværende byer*. Hvad man derimod tør love, er, at der inden for bebyggelsesrevirerne *Flemløse* og *Rønninge* – altså i de nuværende landsbyers umiddelbare nærhed – må have eksisteret en eller anden form for bebyggelse fra germansk jernalder, der har båret disse navne før vikingetiden.

Landsbyen kan være ældre end navnet, siger endelig G. J., idet den enten ikke har haft navn fra starten eller har haft et andet navn.

Spørgsmålet om unavngivne lokaliteter har sidst været behandlet i en dansk og i en svensk undersøgelse fra 1975.² Resultatet er det i og for sig ikke overraskende, at det praktiske identifikationsbehov for en bebyggelse af landsbykarakter er så stort, at en unavngiven landsby ikke er tænkelig (og da heller ikke påvist). Den mulighed kan vi utvivlsomt se bort fra.

Men en landsby kan have skiftet navn, siger endelig G. J., og navnets alder siger da intet om bebyggelsens. Det er rigtigt, at der kan påvises nogle tilfælde af landsbynavneskifter i Danmark, men betydningen af dette fænomen er efter min opfattelse ikke stor. Når spørgsmålet imidlertid har krav på en lidt

udførligere behandling, er det fordi vikingetidshistorikeren Niels Lund – delvis ud fra andre forudsætninger end G. J. – har argumenteret for, at foreteelsen kan have været hyppig i vikingetidens og højmiddelalderens Danmark.³

Niels Lunds startpunkt er Danelagen. Hans bidrag er led i den livlige diskussion om de danske vikingehæres størrelse og den danske indvandnings massivitet og karakter (overtagelse af ældre bebyggelser og/eller kolonisation på nybrudt areal), som den engelske historiker Peter H. Sawyer rejste i 1962 i sin bog *The Age of the Vikings*.

Lunds synspunkt er følgende: Det vældige befolkningspres, som efter den tidligere vikingetidsforskning var hovedårsagen til de danske ekspansionsaktiviteter i vikingetiden – udadtil gav de sig udtryk i vikingetogterne mod vest og syd, indadtil i torp-kolonisationen – er en illusion. Danske navne på landsbyer i England er ikke vidnesbyrd om en kolonisering ved hjælp af en betydelig mængde danske bønder, der som nybyggere ryddede nyt land. De er resultater enten af omdåb af ældre engelske bosættelser, foretaget efter erobring, eller af navngivning af nyoprettede enheder inden for større i forvejen opdyrkede godsomkomplekser. Denne sidste fragmentationsproces er igen en følge af en ejendomsrevolution, gennemført i vikingefyrsternes regi. I ingen af tilfældene er et bredt dansk befolkningsgrundlag en forudsætning. De danske personnavne i stednavnene er ikke navne på de første kolonister, men på nye ejere. Navnene er yngre end dyrkningsenhederne. De oplyser os ikke om, hvem der grundlagde bebyggelsen og hvornår, men om at den på et eller andet tidspunkt ejedes af én, som bar det pågældende personnavn.

Det kræver en bredere redegørelse at tage stilling til Lunds interessante tolkning af det danske indslag i Danelagen, end der er plads til i denne sammenhæng. Når Lund imidler-

2. Ortnamn och samhälle. Skrifter utg. av Svenska litteratursällskapet i Finland nr. 472, 1976 = NORNA-rapporter 10 s. 13 ff.

3. Personal Names and Place-Names: The Persons and the Places, i *Onoma* 19, 1975, s. 468–85, spec. 480–85. – Vikingetiden, i Lund og Hørby, Samfundet i vikingetid og middelalder 800–1500, Dansk social historie 2, 1980, s. 15–75, spec. 36–40.

tid prøver sin hypotese – og som andet er den ikke fremstillet – på danske stednavne, er det rimeligt at kommentere den i sammenhæng med en diskussion af Grøngaard Jeppesens tanker.

De danske navne på -torp har hidtil været betragtet som et blandt flere vidnesbyrd om et imponerende landnam i vikingetid og tidlig middelalder. Personnavnene i -torperne har man forstået som kolonisternes navne. Bebyggelsernes navne er altså samtidige med bebyggelserne.

Men, siger Lund, denne opfattelse harmonerer ikke med erfaringer, som har været gjort på frankisk-tysk område, hvorfra torp-navneskikken stammer, og heller ikke med forholdene i England. Her synes fragmentationer af større og ældre godskomplekser almindelige, og de enkelte dele får navn efter – ikke den første kolonisateur, men – en ejer eller bruger, måske en af en sejrende konges eller høvdings håndgangne mænd, der på et eller andet tidspunkt får overladt området. Også i Danmark kan vikingetidens dynastiske stridigheder have fremkaldt lignende situationer. Dette støttes af, at der vitterlig har fundet landsbynavneskifter sted i Danmark, siger Lund og henviser i den forbindelse til en afhandling af Christian Lisse fra 1974.⁴

Hertil er at bemærke, at Lunds tolkning af frankiske og engelske stednavnevidnesbyrd er diskutabel.⁵ Dertil kommer, at man for at kunne parallellisere forskellige territoriers navngivningsskik må kunne dokumentere en parallel historisk baggrund. Såvel det frankiske som det engelske område har op til vikingetiden været udsat for vekslende erobringer af fremmedsproglige folkeslag med forskellige lag i navneforrådet til følge. Der er derimod foreløbig ingen historisk dokumentation for situationer eller begivenhedsforløb i Danmark, der overhovedet kan sidestilles hermed.

Hvad endelig de dokumenterede danske landsbynavneskifter angår, så er de overordentlig få. De fleste er registreret i C. Lisses

udmærkede afhandling. Når Lund siger, at det drejer sig om mindre end én procent for torpernes vedkommende, har han ret. Den rigtige procent er 0.2. Men det beror if. Lund på den sene danske overlevering. Fåtaligheden skyldes »absence of evidence«, det er ikke »evidence of absence«. Formuleringen er elegant, tankegangen betænkelig. En videnskabelig beskrivelse bør foregå på grundlag af forhåndenværende materiale, af hvilken art og alder det så måtte være. Hypoteser, der hviler på, hvad historiske kilder kunne have indeholdt, hvis de havde været ældre, bedre og anderledes end dem vi kender, kan være underholdende nok, men ikke videre bærekraftige.

I sandhedens interesse bør det tilføjes, at det undtagelsesvis er tilladeligt at drage indirekte konklusioner om navneskifte. Således kan f.eks. sognebyen Kirkerup (ligesom sognebyerne Kirkeby) antages at være resultat af navneskifte, da byens (byernes) størrelse og status taler for en eksistens før kristendommens og kirkens indførelse. Men det er mit bestemte indtryk, at landsbynavneskifter hører til de sjældne undtagelser i Danmark.

Hovedargumentet er, at man skulle have ventet langt færre ældre før-vikingetidsnavne end tilfældet er, hvis navneskifter i større stil havde fundet sted. Men landsbynavne på -løse, -lev, -sted, -um, -inge, -tun o.fl., der med mange argumenter som typer kan henlægges til disse fjerne tider, er som bekendt bevaret i stort tal.

Endvidere: Hvis de personnavnesammen-satte torper i vid udstrækning skulle have navn ikke efter bonden, der grundlagde torpen i vikingetid og højmiddelalder, men efter en mand, der på et eller andet tidspunkt havde fået den overladt til administration eller brug som tak for udførte tjenester for konge/høvding, måtte denne mand, som også Lund forestiller sig, vel tilhøre samme fornemme sociale lag som dem, der kunne få rejst en runesten efter sig i torp-perioden. Altså have

4. »Gøkstorp quod nunc Knutstorp dicitur«. Landsbynavneskifter i middelalderen, i Festskrift til Kristian Hald 1974, s. 117–27.

5. J. Inley, Medieval Settlement: The Interdisciplinary Approach, i Journal of The English Place-Name Society 11, 1978–79, s. 63–66; G. Fellows Jensen, Scandinavian Settlement Names in the East Midlands, 1978, s. 86–91.

de samme slags navne. Det er imidlertid kun delvis tilfældet. En foreløbig undersøgelse af de mandsnavne, der findes i vikingetidens runeindskrifter, og dem, der indgår i de samtidige navne på -torp, viser, at medens lidt under halvdelen af runestensnavnene er gamle toleddede personnavne (som vi kender så vel fra lev-navne og urnordiske runeindskrifter), er kun ca. en femtedel af torp-navnenes mandsnavne af denne type.⁶ Denne forskel er altså ikke kronologisk, men socialt betinget. Den harmonerer med den klassiske opfattelse af torperen som en mand, der ikke rangerede så højt i systemet som de fornemme mænd i runeindskrifterne, og altså også med den sædvanlige bebyggelseshistoriske forklaring på tilkomsten af bebyggelsesnavnene på -torp.

Niels Lund kan da, såvidt jeg kan se, ikke finde megen positiv støtte for sin teori om de danske torp-navne i overleveret historisk materiale. Der er derimod som anført mange svage punkter i hans argumentation og vurdering, og flere vil blive påpeget i en afhandling af Britta Olrik Frederiksen i *Namn och Bygd* 1981.

Stednavneforskere, historikere og arkæologer har meget at tilbyde hinanden i udforskningen af Danmarkshistorien i de første 12–1300 år af vor tidsregning.

Men det er væsentligt, at tilbuddene har en form, som ikke lader sig mistolke. Det er vigtigt, at det klart fremgår, ud fra hvilke teoretiske forudsætninger, med hvilke metoder og på grundlag af hvilket materiale stednavneforskeren/historikeren/arkæologen ser sig i stand til at opstille hypoteser, fremsætte teorier, måske endog fortælle sandheder om en bagved liggende virkelighed. Det er den bedste måde at undgå den fare der består i, at A opfatter B's hypoteser og formodninger som kendsgerninger, der kan støtte A's hypoteser, som så måske af B bliver opfattet som klippefaste resultater. »The danger of circular arguments is obvious« siger Niels Lund. Helt enig.

Per Ole Schovsbo:

Mand, vogn og skib i nordisk oldtid og tidlig middelalder

Status over forskningen af større træsager fra moser og marine aflejringer samt anlæg og veje – i praksis og teori.

Efter at have nydt godt af danske museers beredvillighed og store interesse for indsamlingen og registreringen af upublicerede mosefundne vogndelev, er arbejdet nu nået så langt, at en foreløbig syntese i form af en specialeafhandling ved Århus Universitet er færdigskrevet (Tidlige vogntyper fra skandinaviske mosefund og deres kontinentale forbindelser). I omarbejdet form fremlægges materialet i Nordiske Fortidsminder, mens enkeltundersøgelserne publiceres i artikler.

Materialet der ligger til grund for denne syntese, omfatter hjul- og vogndelev, der fordeler sig i tidsrummet fra sen neolitikum og frem til 14. århundrede og beror på henved 25 danske museer. Nationalmuseets I og II Afdeling noterer sig for broderparten, godt 50% af de bevarede godt 500 genstande og fragmenter. Registreringsarbejdet er udført som et pilotprojekt således at materialets formvariation, funktionstyper og hovedformer foreløbigt har kunnet bestemmes ved skitseopmålinger, beskrivelser, beregninger og fotografiske optagelser – oftest i form af farvedias. Hvor der ikke har været komplikationer, har vedprøver til årsbestemmelse kunnet udtages umiddelbart, og i begrænset omfang har det tillige været muligt at opmåle stykkerne i fuld skala til senere nedfotografering. Kun i sjældnere tilfælde er der foretaget C-14 dateringer af materiale i tilknytning til registreringsarbejdet, men i alle tilfælde er fundenes bilag i museernes arkiver gennemgået og erhvervet i fotokopi, således at de fundmæssige oplysninger, heriblandt de rent arkæologiske dateringer, er udnyttet maksimalt.

Det har på grundlag heraf været muligt at orientere sig i materialet og at opdele det i en

6. J. Kousgård Sørensen, *Danske bebyggelsesnavne på -sted*, 1958, s. 223.